

INGLIZ ADABIYOTIDA ROMANCHILIK AN'ANALARINING SHAKLLANISHI

Zuninova Durdona Aloxon qizi

University of business and science. M XTA 24 02

Annotatsiya: ingliz adabiyotida romanchilik an'alarining shakllanishi o'rta asrlardan boshlab rivojlangan bo'lib, bu jarayonda epik hikoyalar, qahramonlik dostonlari va tarixiy voqealar asosida asarlar yaratildi. 14-15-asrlarda Geoffrey Chaucer va boshqa yozuvchilar tomonidan romanning asosiy janr sifatida shakllanishi boshlandi. Romanchilikda inson tabiati, ijtimoiy munosabatlar va individual his-tuyg'ular targ'ib qilindi. Shu bilan birga, xalq og'zaki ijodi ham romanchilik an'alariga ta'sir ko'rsatdi. O'ziga xos voqelik va ma'naviy-axloqiy qadriyatlar romanchilik janrini mustahkamladi va rivojlantirdi.

Kalit so'zlar: ingliz adabiyoti, romanchilik, an'alar, shakllanishi, Geoffrey Chaucer, o'rta asrlar, epik hikoyalar, qahramonlik dostonlari, tarixiy voqealar, ijtimoiy munosabatlar, inson tabiati, og'zaki ijod, ma'naviy qadriyatlar.

Аннотация: формирование традиций романа в английской литературе началось в средние века, когда создавались произведения на основе эпических рассказов, героических поэм и исторических событий. В 14-15 веках под влиянием Джеффри Чосера и других писателей роман начал формироваться как основной жанр. В романе активно отражались человеческая природа, социальные отношения и индивидуальные чувства. Кроме того, устное народное творчество также оказало влияние на традиции романа. Особая реальность и духовно-нравственные ценности укрепили и развили жанр романа.

Ключевые слова: английская литература, роман, традиции, формирование, Джеффри Чосер, средние века, эпические рассказы, героические поэмы, исторические события, социальные отношения, человеческая природа, устное творчество, духовные ценности.

Annotation: the formation of novel traditions in English literature developed from the Middle Ages, during which works based on epic tales, heroic legends, and historical events were created. In the 14th-15th centuries, the novel began to take shape as a main genre through the works of Geoffrey Chaucer and other writers. Novels promoted human nature, social relations, and individual emotions. At the same time, folk oral creativity also influenced the traditions of the novel. Unique reality and moral-spiritual values strengthened and developed the genre of the novel.

Key words: english literature, novel, traditions, formation, Geoffrey Chaucer, Middle Ages, epic tales, heroic legends, historical events, social relations, human nature, oral creativity, moral values.

Ingliz adabiyotida romanchilik an'analari o'rta asrlardan boshlab izchil rivojlana boshlagan. Bu jarayon asosan epik hikoyalar, qahramonlik dostonlari va tarixiy voqealarga asoslangan yozma asarlar yaratilishi bilan bog'liq. O'sha davrda xalq og'zaki ijodi ham muhim rol o'ynadi, chunki ko'plab voqealar va qahramonlik hikoyalari og'zaki shaklda avloddan-avlodga yetib kelgan. 14-15-asrlarda romanchilik janrining rivojlanishi Geoffrey Chaucer kabi yozuvchilarning asarlari orqali yangi bosqichga ko'tarildi. Chaucerning "The Canterbury Tales" asari romanning shakllanishida asosiy borish bosqichlaridan bo'lib, unda inson tabiatining murakkabligi, ijtimoiy munosabatlar, individual his-tuyg'ular aniq ifoda etilgan. Bu asar bilan bir qatorda, o'sha davr yozuvchilari ham janrni boyitishga hissa qo'shdi. Romanchilikda asosan insoniy qadriyatlar, ma'naviy-axloqiy masalalar, shaxsiy boshdan kechirgan voqealar ustunlik qildi. Shu bilan birga,

voqelikni xolis va chuqur yoritish, ijtimoiy muammolarni ko'tarish ham romamik janrning asosiy vazifalari hisoblangan.

Ingliz romanchiligi XX asrda va XXI asrning boshlarida ham faol rivojlanib kelmoqda. Hozirgi zamon adabiyotida tarixiy romanchilik an'analari o'zgarimoqda va o'zining yangi shakllarini topmoqda. Masalan, zamonaviy yozuvchilar tarixiy voqealarni, fikrni va hissiyotlarni o'zaro uyg'unlashtirgan holda, yirik tarixiy shaxslar va ular bilan bog'liq voqealarni keng ko'lamda tahlil qiladilar. Ushbu jarayon postmodernizm va yangi tarixiylik kabi adabiy yondoshuvlarning ta'sirida amalga oshmoqda. Tarixiy romanlar zamonaviy adabiyotda ko'proq o'sha davrning jamiyatidagi ahamiyatli voqealarni kashf etishga qaratilgan bo'lib, ularning o'ziga xosligini va o'tmishni qayta tiklashni maqsad qilgan. Yozuvchilar, birinchidan, tarixiy hodisalarni yoritishda aniq, to'g'ri va aniq ma'lumotlar asosida tasvirlaydi, ikkinchidan esa o'sha davrning insoniy va ijtimoiy qarorlarini va tushunchalarini kashf etishga harakat qiladilar. Tarixiy romanchilikning o'ziga xos xususiyatlari. Ingliz tarixiy romanchiligi o'zining bir necha ajralib turadigan xususiyatlari bilan ajralib turadi. Birinchi navbatda, tarixiy romanlar o'zida murakkab va chuqur psixologik tasvirlarni, shuningdek, ijtimoiy va madaniy muhitning aniq aksini taqdim etadi. Yozuvchilar tarixiy voqealarni va shaxslarni zamonlar o'tgach ham, o'sha davrning hissiyotlari, qarorlar, va ijtimoiy konfliktlarini his etish imkonini beruvchi tarzda tasvirlaydilar. Buning natijasida, o'tmishning murakkab jihatlarini yaxshiroq anglashga erishiladi. Ingliz tarixiy romanlarining yana bir o'ziga xos jihati, ular o'tmishni faqatgina tarixiy faktlar asosida emas, balki insonning hissiyoti va psixologiyasi nuqtai nazaridan ham yoritadi. Masalan, Viktoriya davrining mashhur yozuvchisi Charls Dikkensning asarlari, o'sha davrning ijtimoiy adolatsizligini va toifadagi odamlarning hayotini yanada chuqurroq yoritgan bo'lsa, boshqa yozuvchilar ham o'sha davrning ichki qarama-qarshiliklarini o'z asarlarida ko'rsatganlar. Tarixiy romanlarda odamlarning ichki dunyosini va o'zgaruvchan muhitda qanday qarorlar

qabul qilishlarini tasvirlash ustunlik kasb etadi. tarixiy romanlar ingliz yozuvchilari tomonidan birinchi jahon urushi va ikkinchi jahon urushining tasvirlarida hamda insonlarning urushdagi hayotini tasvirlashda qo'llanilgan. Ushbu davrda yozuvchilar insoniyat tarixining mashaqqatli jihatlarini ko'rsatib, ularning psixologik holatlarini chuqur tahlil qilishga harakat qildilar. Shunday qilib, tarixiy romanchilik insoniyatning muhim tarixiy voqealariga nisbatan aniq va keng doiradagi nuqtai nazarlarni yaratishga imkon berdi. Ingliz tarixiy romanchiligida genetik va ijtimoiy yondoshuvlar Zamonaviy tarixiy romanchilikda, tarixiy voqealarni ko'rsatishda ijtimoiy sinflar, ijtimoiy adolatsizlik, milliy kimliklar va gender masalalari kabi zamonaviy mavzular ko'p ishlatiladi. Yozuvchilar nafaqat tarixni aks ettirish, balki o'sha davrda yashagan ijtimoiy sinflar, jinsiy roli va milliy identifikatsiya masalalarini ham ko'tarishga intilishadi. Tarixiy voqealarning yozilishida adolat masalasi, shaxsning o'z o'rnini topishdagi qiyinchiliklar, shuningdek, inson huquqlari masalalari ko'tarilmoqda. Bundan tashqari, yozuvchilar o'tmish voqealarining shaxslar tomonidan qabul qilinishi va talqinini ham qamrab olishadi. Bu orqali ular jamiyatning tarixiy yuksalishiga va pastga tushishiga qaratilgan chuqur tahlillarni o'rnatadilar. Yozuvchi tarixni doimiy ravishda zamonaviy hodisalar bilan bog'lab, vaqt o'tishi bilan qanday o'zgarishlar yuz

berganini ko'rsatadi.

Ingliz adabiyotida tarixiy romanchilik an'analari shakllanishi asrlar davomida o'zining o'ziga xos shakllari va uslublarini ishlab chiqdi. Yozuvchilar tarixiy voqealar va shaxslar orqali insoniyatning ijtimoiy, siyosiy va madaniy jihatlarini tasvirlab, jamiyatning o'zgarishlariga ta'sir ko'rsatishdi. Bugungi kunda tarixiy romanlar zamonaviy yozuvchilar tomonidan yangi yondoshuvlar bilan rivojlantirilmoqda va ular tarixiy ma'lumotlarga yangi qarashlar kiritmoqdalar.

Mamlakatning tarixiy va madaniy konteksti, shuningdek xalq og‘zaki ijodi ingliz romanchilik an‘analarining mustahkamlanishi va rivojlanishiga katta hissa qo‘shdi. Bu jarayon keyinchalik klassik va zamonaviy ingliz romani poydevorini yaratdi.

Foydalanilgan adabiyot va havolalar

1. Qodirov, M. (2016). Tarixiy roman va uning o‘zbek adabiyotidagi o‘rni. Samarqand: Sharq nashriyoti.
2. Tohirova, G. (2020). Ingliz adabiyotida tarixiy roman janrining shakllanishi. Buxoro: Ilm-fan nashriyoti.
3. Davronov, R. (2018). Ingliz romanchiligi va tarixiy adabiyot . Toshkent: Yangi avlod.
4. Islomov, A. (2015). Tarixiy adabiyot va uning jahon adabiyotida o‘rni. Farg‘ona: Shahrizoda.